Az olaszországi TÉSZ-ek működése a gyümölcstermesztésben

Szentpéteri Tamás szaktanácsadó
Fruttamas Kft.

Az olaszországi gyümölcstermesztés töretlen fejlődésének és egyre nagyobb piachódításának egyik fő titka és alapvető feltétele, hogy az ültetvényfelületek növekedésével együtt fejlődött és fejlődik az értékesítés szervezése is. A hatékonyabb gyümölcskereskedelem érdekében TÉSZ-eket alapítottak, amelyek a kereskedelmi információk birtokában határozzák meg a hozzájuk beszállító tagok számára, hogy milyen fajtákat, milyen művelési rendszerben és technológiával termesszenek.

A TÉSZ-ek története

Olaszországban a termelői értékesítő szervezetek az 1950-es évektől kezdtek kialakulni. Ma az ország északi részeinek egyes termőtájain a gyümölcstermesztők több mint 90 %-a TÉSZ-eken keresztül értékesíti termékét, míg a déli országrészben ez az arány nem éri el a 30 %-ot. TÉSZ-eken keresztül értékesítik az ország gyümölcstermésének kb. 40 %-át. Általánosságban elmondható, hogy növekszik a termelői szervezeteken keresztül értékesítő gyümölcstermesztők aránya.

A TÉSZ a gyümölcstermesztők által létrehozott értékesítő szervezet. Leggyakrabban szövetkezeti formában jön létre, de létesülhet másfajta cégként (kft., rt.) is. Fő célja a hozzá beszállított gyümölcsök értékesítése. A befolyó árbevételből levonja a működési költségeit és a fennmaradó bevételt a gyümölcstermesztőknek fizeti ki a beszállított termék minősége alapján kalkulált értékben.

A TÉSZ-ek fejlődésének fontos feltétele, hogy folyamatosan bővüljön a tagságuk. A gyümölcstermesztőket motiválja a belépésre az, hogy a TÉSZ szaktanácsadóin keresztül

a *legkorszerűbb technológiai iránymutatást kapják* a termesztéshez, valamint az, hogy *nem kényszerülnek befektetni* drága göngyölegekbe, szállító járművekbe, nagy kapacitású tároló- és hűtőhelyiségekbe (*1. kép*). Ennek köszönhetően gyümölcsültetvényük *nyereségéből ültetvényeiket tudják fejleszteni és újabb gyümölcsösöket tudnak telepíteni*. A TÉSZ pedig az integrációnak köszönhetően jelentős mennyiségű árualappal dolgozhat, ezért jóval nagyobb értékű válogató-csomagoló gépeket tud megvásárolni, mint a termesztők egyénileg.

A TÉSZ-ek működése

A termesztéshez közvetlenül kapcsolódó technológiai tanácsadás mellett, meghatározzák a tagok számára az újabb telepítés megkezdése előtt, hogy milyen fajtát, milyen alanyon ültessenek. A telepítésre javasolt fajtákat *szaktanácsadási naphoz kapcsolódó bemutatókon* ismertetik (*2. kép*). Javaslatot adnak továbbá arra is, hogy milyen művelésmódot, térállást alkalmazzanak az újabb ültetvényekben.

A TÉSZ a *legkorszerűbb technológiát adja* a termesztők kezébe, ezért azt várja cserében, hogy minél nagyobb legyen a hozzá beszállított

1. kép **Alma fajtabemutató nyújt segítséget a tagoknak az új fajták megismerésében**

2. kép **Korszerű tárolók és logisztikai eszközök nélkül nem működőképes a rendszer**

termékben a kiváló minőségű áru aránya. A szövetkezet *biztosítja* a leszedett termékhez a *göngyöleget*, *megszervezi* a leszüretelt gyümölcs beszállítását, tárolását, csomagolását és értékesítését (*3. kép*). Természetesen ezek a költségek a beszállítóknak a gyümölcsért fizetett árból levonásra kerülnek. A termesztőket azzal motiválják a minőségi termék előállítására, hogy *a különböző minőségi kategóriájú termékeket különböző árral fizetik ki*. Az első osztályú terméket is több minőségi kategóriába sorolják a méret és színeződés alapján, és jelentősen magasabb árral motiválják a termesztőket a legjobb minőségű termék előállítására.

A gyümölcsök külleme mellett fontos azok beltartalmának ellenőrizhetősége is. Elsősorban azt kell nyomon követni, hogy megfelelő növényvédelmi technológiával kezeltek-e egy adott ültetvényt. A nyomon követhetőség kedvéért ezért minden beszállított gyümölcs göngyölege *egyedi jelölést* kap, amelyen feltűntetik a beszállítót, a gyümölcsfajtát, a szüreti időpontot és az ültetvény pontos helyét (*4. kép*). Ez a jelölés végigköveti a gyümölcsöket az értékesítési helyig. Amennyiben megreklamálják a termék minőségét, úgy a jelölés adta lehetőséggel vissza tudják nyomozni, hogy melyik gyümölcstermesztő melyik ültetvényéből került beszállításra az a tétel, így a helytelen technológiát alkalmazó tagot felelősségre tudják vonni.

Szaktanácsadás

A TÉSZ-ek a felvevőpiacuk ismeretében szabályozzák a hozzájuk beszállító termesztők működését. A piacuknak megfelelő termék előállításához szükséges termesztéstechnológia részleteit a TÉSZ megbízásában vagy alkalmazásában álló szaktanácsadók határozzák meg.

A szaktanácsadási tevékenység az egész évre kiterjed. Általánosságban elmondható, hogy a metszéstől a szüretig terjedő időszakban kéthetente látogatják meg a szaktanácsadók az egyes ültetvényeket. A nagy létszámú TÉSZ-ek az integrációjukban lévő térség jellemző és speciális ökológiai, valamint talajadottságokkal rendelkező területein szervezett szaktanácsadási napok keretében ismertetik az ültetvényekben aktuális teendőket.

Növényvédelem

A TÉSZ-ek a legintenzívebb szaktanácsadási tevékenységet a hozzájuk beszállító gyümölcstermesztők ültetvényeiben a *növényvédelem nyomon követésével* tudják megvalósítani. Gyakran együttműködnek az általuk integrált gyümölcstermő területekhez közeli növényvédelmi állomásokkal, akik segítséget nyújtanak a spóracsapdáikkal, előrejelző rendszereikkel és hőösszeg-számításaikkal a megfelelő növényvédelmi programok kidolgozásában.

A TÉSZ-ek által tanácsolt növényvédelmi technológia egyik legfőbb szabályozója az, hogy a majdani vevők milyen *szermaradvány-értékeket* hajlandók elfogadni a nekik felkínált termékekben. Ennek megfelelően határozzák meg a TÉSZ-ek

3. kép **A szüret a TÉSZ által biztosított göngyölegekbe történik**

4. kép **A vevő igényei szerint csomagolt ter**

szaktanácsadói a felhasználható növényvédő szereket, hatóanyagokat, azok maximális dózisait és az évente maximálisan alkalmazható kezeléseket.

A nagyobb szövetkezetekben lehetetlen az, hogy a szaktanácsadók minden tagot személyesen látogassanak meg az aktuális növényvédelmi kezelések előtt, ezért különböző formában *értesítik* a tagságot az alkalmazandó kezelésekről. Leggyakrabban e-mail és sms formájában küldik el beszállítóikhoz a következő növényvédelmi kezelés hatóanyagát, dózisát és a kezelés javasolt időpontját.

Tápanyag-utánpótlás

A TÉSZ az őszi-tavaszi *alaptrágyázáshoz iránymutatást ad* a tagságnak. Meghatározzák a tervezett termésmennyiség eléréséhez szükséges tápelemek mennyiségét. A gyümölcskötődés időszakától kezdve pedig referenciaültetvényekből gyűjtenek lomb- és gyümölcsmintákat. Ezeket általában kétheti rendszerességgel teszik meg a szövetkezet által integrált területekből kiválasztott, jellemző talajtani tulajdonságokkal rendelkező ültetvényekből.

Öntözés

Az ültetvények megfelelő *vízellátásához is tanácsadást* biztosítanak a cégek. Minden faj esetében fontos, hogy a virágzás időszakára megfelelő víztelítettségű legyen a talaj. A vegetáció közben pedig az adott termesztő körzet evapotranspirációs adatait figyelembe véve juttatják ki a szükséges vízmennyiséget. A legtöbb integrációnál heti háromszor sms és e-mail formájában *tájékoztatják* a tagságot az öntözéssel kijuttatandó napi vízadagokról. Több olyan észak-olaszországi TÉSZ is van, ahol nagyon kicsik a tulajdonosok ültetvényei, és az öntözés is olyan szintű integrációt ért el, hogy a TÉSZ szakemberei *irányítják és működtetik* az öntözőrendszereket, anélkül, hogy a tulajdonosok abba bele tudnának szólni.

A szüreti időpont meghatározása

A szervezetek és azok tagságának közös érdeke, hogy mindig megfelelő érettségi állapotban történjen a szüret. Ezért az esetek többségében a TÉSZ-ek *szaktanácsadói határozzák meg* a tagságuk számára, hogy a különböző ültetvényeikben melyik fajtát mikor szüreteljék. A szüreti időpont meghatározásánál sok tényezőt vesznek figyelembe (várható tárolási időtartam, várható időszak a szürettől a polcra kerülésig, csomagolás módja stb.).

A termesztőknek azért jelent ez könnyebbséget, mert pontosan meghatározzák számukra, hogy az adott fajtájukat melyik napon szedhetik le, és ha azt a fajtát jellemzően több menetben kell szedni, akkor azt is megmondják, hogy az aktuális szüreti menetben a fákról a termés hány százalékát szedhetik le. A szüretidő meghatározása mellett a TÉSZ-ek azzal is kényszerítik a tagságot a helyes szüreti időpontok betartására, hogy a tagságnak nincs a telephelyén göngyöleg, hanem azt a TÉSZ *szállítja ki* hozzájuk a szüretet megelőző napon, és a terméssel teli göngyöleget is ők szállítják vissza.

Egyéb tanácsadás

A nagyobb múltú TÉSZ-eknél a beszállító tagok a technológiai tanácsadás mellett egyéb információkban is részesülnek. A szervezet a beszállítókat folyamatosan tájékoztatja a *pályázati lehetőségekről*. A jövőbeni telepítési tervekhez pedig részletes *közgazdasági tanulmányokat végeznek* a legkorszerűbb faj, fajta és technológia kiválasztásának érdekében.

Egyre több olaszországi termesztő és gyümölcstermesztéssel foglalkozó szakember gondolja úgy, hogy a gyümölcstermesztőknek TÉSZ-ekbe tömörülve kell a terméküket értékesíteni, mert a klasszikus értékesítési csatornák beszűkülnek (kispiac, nagybani piac), és az áruházi értékesítés térhódítása megkívánja, hogy az eladók egyre nagyobb mennyiségű, egységes küllemű, ellenőrzött technológiával előállított terméket szállítsanak. Ez pedig csak szervezetten és összefogással lehetséges. ■